

СЕРІЯ «Управління та адміністрування»

УДК 35.347.965.42(043.3)

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-2\(2\)-117-128](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-2(2)-117-128)

Кухарчук Петро Михайлович, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», 21050, м. Вінниця, вул. Грушевського, 13, тел.: (0432) 55-65-68, <https://orcid.org/0000-0002-2051-3298>

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МЕДІАЦІЄЮ В КРАЇНАХ ЄРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

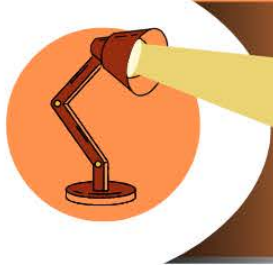
Анотація. Необхідність вироблення ефективних механізмів впровадження медіації в публічному управлінні в Україні, потребує ґрунтовного вивчення кращих практик країн Європейського Союзу (далі ЄС). Так, як вітчизняна практика публічного управління на сьогодні не має вагомого власного досвіду з проведення медіації, де б медіатор або суб'єкт, що забезпечує проведення медіації, здійснював підготовчі заходи із сторонами наявного або можливого конфлікту (спору), разом або окремо, для з'ясування можливості проведення медіації з метою запобігання виникненню або врегулювання конфлікту (спору), зокрема зустрічі, збирання та обмін інформацією, документами, необхідними для прийняття рішення сторонами конфлікту (спору) та рішення медіатора про участь в медіації, а також інші заходи, узгоджені між сторонами конфлікту (спору) та медіатором або суб'єктом, що забезпечує проведення медіації [1].

Насамперед, країни ЄС які імплементували Директиву 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року щодо окремих аспектів медіації у цивільних та господарських справах, визначали як добровільний процес у тому сенсі, що сторони самі відповідають за процес і можуть організувати його за своїм бажанням і припинити в будь-який час.

В той же час, згідно з національним законодавством суди повинні мати можливість встановлювати часові обмеження для процесу медіації, мати можливість звертати увагу сторін на можливість медіації й ніщо не повинно перешкоджати національному законодавству, яке робить використання медіації обов'язковим або обумовлює стимули чи санкції [2].

Нам слід впроваджувати кращі практики країн ЄС вирішення конфліктів до початку роботи адміністративних судів чи інших, що в свою чергу вимагає

вироблення механізмів залучення медіаторів, які повинні володіти знаннями публічного управління та адміністрування в Україні.

Особливо гостро постає питання саме сьогодні, коли Україна перебуває у стані війни, має мільйони громадян внутрішньо переміщених осіб так зовнішньо, які потребують підтримки й допомоги щодо адаптації до нових мов життя, бути готовими до відновлення економіки в післявоєнний період.

Ключові слова: досудове врегулювання спору, публічне управління та адміністрування, медіація, адміністративне посередництво, примирення.

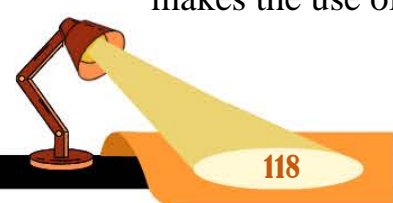
Kukharchuk Petro Mykhailovych, PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Management and Administration, Communal Institution of Higher Education "Vinnytsia Academy of Continuing Education" 21050, Vinnytsia, str. Hrushevsky, 13, phone: (0432) 55-65-68, <https://orcid.org/0000-0002-2051-3298>

MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF MEDIATION IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Abstract. The need to develop effective mechanisms for the implementation of mediation in public administration in Ukraine requires a thorough study of the best practices of the countries of the European Union (hereinafter EU). Just as the domestic practice of public administration today does not have significant own experience in conducting mediation, wherever a mediator or an entity providing mediation carries out preparatory measures with the parties to an existing or possible conflict (dispute), together or separately, for "clarification of the possibility of conducting mediation in order to prevent the occurrence or settlement of a conflict (dispute), in particular, meetings, gathering and exchange of information, documents necessary for decision-making by the parties to the conflict (dispute) and the mediator's decision to participate in mediation, as well as other measures agreed between by the parties to the conflict (dispute) and the mediator or entity providing mediation [1].

First of all, the EU countries that implemented the Directive 2008/52/EC of the European Parliament and the Council of May 21, 2008 on certain aspects of mediation in civil and economic cases defined it as a voluntary process in the sense that the parties themselves are responsible for the process and can organize it according to at will and to stop at any time.

At the same time, according to national legislation, courts should be able to set time limits for the mediation process, be able to draw the attention of the parties to the possibility of mediation, and nothing should prevent national legislation that makes the use of mediation mandatory or stipulates incentives or sanctions [2].

We should take into account the best practices of the EU countries in resolving conflicts before the start of the work of administrative courts or others, which in turn requires the development of mechanisms for the involvement of mediators who must possess knowledge of public management and administration in Ukraine.

The question is especially acute today, when Ukraine is in a state of war, has millions of internally displaced citizens, and externally, who need support and help in adapting to new languages of life, to be ready for the recovery of the economy in the post-war period.

Keywords: pre-trial dispute settlement, public management and administration, mediation, administrative mediation, conciliation.

Постановка проблеми. Досліджуючи аспекти медіації, та імплементуючи практику досудових розв'язання конфліктів країн ЄС, коли залучається особи – медіатори. Ми матимо можливість уникнути багато помилок, проваджуючи в різні сфери суспільно-економічного процесу країни Закон України «Про медіацію».

Так, як дія цього Закону поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) [1].

Саме необхідністю вироблення аспектів правового статусу медіаторів зумовлює вивчення практик країн ЄС.

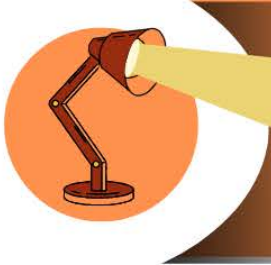
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців, які присвячували дослідження теоретичних і практичних засад медіації є О. Адамантіса, В. Баранова, О. Белінської, О. Бобрової, Н. Бондаренко, Я. Валюк, Л. Власової, О. Ващук, А. Гайдука, О. Горової, Ю. Губар, С. Задорожної, В. Землянської, Г. Єременко, В. Кудрявцева, Ю. Ліхолетової, В. Маляренка, Л. Мамчур, Ж. Мішиної, Т. Подковенко, Н. Прокопенко, В. Тісногуз, К. Шершун, А. Чернеги, Д. Яніцької.

Медіаційний процес досліджували у своїх працях зарубіжні науковці Р. Буш, Д. Фолджер, Д. Голан, М. Вільямс, Д. Фолджерем, Д. Хоффман, Л. Ріскіном, Р. Бернсом та ін.

Мета статті – дослідження механізмів впровадження медіації в країнах ЄС, які імплементували Директиву щодо окремих аспектів медіації у цивільних та господарських справах 2008 року.

Виклад основного матеріалу. Для України питання необхідності впровадження Закону «Про медіацію» довгий час було дискусійним серед

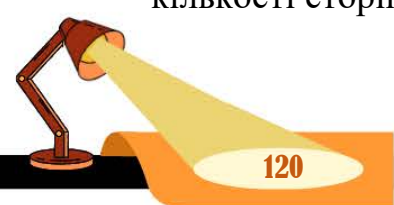
медіаторської спільноти. З одного боку, це пов'язано з тим, що медіація є таким способом вирішення спорів, для застосування якого у приватній сфері не потрібно обов'язкового існування певної законодавчої бази. Це процес добровільний для сторін та гнучкий. Як правило, він здійснюється на договірних засадах та може цілком «вписатися» у площину наявного регулювання цивільних та господарських правовідносин. Тому допоки цей механізм застосовується у спосіб, що не передбачає залучення державних інституцій в його реалізацію, обов'язковість законодавчого регулювання може мати різні підходи [3].

Поряд з тим, міжнародна спільнота вважає, в інститутах медіації, які використали запропоновані Радою Європи та Європейського Союзу стандарти, є найбільш ефективними на теперішній період розвитку публічного управління та адміністрування.

Джозе Паскаль да Роша, який має понад 20-річний досвід роботи в нестабільних середовищах та міжнародній медіації. Він брав участь як безпосередньо, так і опосередковано в укладанні 15 мирних угод в межах місій ООН, ЄС, ОБСЄ, ЕКОВАС, АС та багатьох міжнародних і національних неурядових організацій. Паскаль є викладачем магістерської програми з переговорів та вирішення конфліктів в Колумбійському університеті, Нью-Йорк, США. Крім цього, він викладає в школі менеджменту IESEG в Парижі і в Кампусі Лілля, Франція, та в Інституті міжнародних відносин PUC-Rio в Ріо-де-Жанейро, Бразилія. Він належить до вченої наукової ради Центру вивчення конфліктів Університету Філіппса в Марбурзі, Німеччина [4].

На думку вищезгаданого вченого, коли його запитують про медіацію, він пропонує її градацію на:

По-перше, хороші управлінські навички мають стосунок до міркувань щодо самого процесу медіації. Якщо такі навички, як активне слухання та рефреймінг, а також такі компетентності, як культурний та соціальний інтелект, є життєво необхідними, то знання того, як управляти конфліктом та як управляти людьми, так само мають критичне значення. Належне управління перебігом конфлікту стосується важливості розуміння різних способів того, як проявляється конфлікт і як обрати одне рішення серед найбільш належних підходів для виходу з глухого кута. Так само здатність переконати сторони робити поступки, створювати коаліції, формувати альянси та сприяти заходам із формування довіри та впевненості є ключовою рисою будь-якого ефективного процесу медіації. Крім управління перебігом конфлікту, медіатор також має управляти власною командою та іншими медіаторами. Однією з характеристик міжнародної медіації є переважне розмаїття суб'єктів – від окремих осіб до держав та інституцій. Іноді простір медіації стає «перенасиченим» завдяки присутності співмедіаторів та дедалі більшої кількості сторін конфлікту. У такій ситуації (як ми далі побачимо на прикладі

кейсу) медіатор не може покладатися лише на власні навички та вміння у сфері медіації, він також має стати менеджером і діяти як керівник команди. Варто зауважити, що часто саме слабкі управлінські навички створюють катастрофічні наслідки для процесу медіації, і, за моїми спостереженнями, це те, чого не навчають у програмах з медіації [4, с. 12].

По-друге, медіатор потребує хороших міжособистісних навичок. Під цим він має на увазі необхідність покладатися на здоровий глузд, починаючи з того, що медіатор повинен знати, з ким говорити в першу чергу, кого запрошувати за стіл, кого варто не долучати до перемовин, а також як використовувати належну мову. Так, крім культурних парадигм та комунікаційних навичок, медіатор повинен завжди пам'ятати, що він чи вона має справу з людьми.

Медіатор має постійно усвідомлювати, що людьми рухають пристрасті, звитяга, а також рівною мірою страх, гнів та розчарування. І коли розчарування та страхи стають нестримними або виходять з-під контролю, негативна енергія вибухає і може знаходити інші шляхи виходу. Медіатор повинен розуміти, як саме глибоко вкорінені обурення та невдоволення між людьми, між групами, між племенами, між релігійними спільнотами можуть спричинити розбрат і спустошення [4, с. 13].

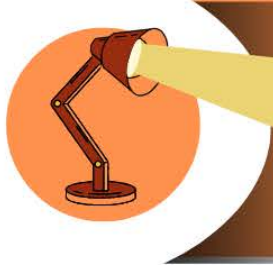
По-третє, медіатору просто необхідна удача. Як показують досвід і дослідження, можна бути найкращим медіатором у відповідній сфері та все одно не спромогтися змусити сторони припинити боротьбу. Так само медіатор не зможе зрушити сторони з мертвої точки, якщо вони не мають на це власної волі, попри всю його майстерність та вправність. Це обумовлено самою природою медіації, яка великою мірою залежить від комунікації. Кожна комунікація є унікальною і має свій характерний набір взаємодій. Немає двох однакових комунікацій, і жодну не можна в точності відтворити. Тому, як би ми не хотіли думати, що належний процес приведе до задовільних результатів, існує надто багато змінних, які медіатор не здатен контролювати. І цього в будь-якому випадку не слід намагатися робити [4, с. 13].

Федеральна комісія з медіації у Бельгії, прийняла 30 березня 2021 року новий регламент, що визначає умови та процедури затвердження базового, спеціалізованого та постійного навчання для затверджених медіаторів. Ця постанова набирала чинності з 1 вересня 2021 року.

Розроблена таким чином програма для базової та спеціалізованої підготовки становить мінімальну базу з точки зору необхідних годин та змісту. Ці навчальні курси повинні проходити під наглядом тренера, затвердженого медіатора.

Тепер, починаючи з 1 вересня 2021 року, базова підготовка повинна складатися з мінімум сімдесяти годин (включаючи принаймні тридцять теоретичної підготовки та тридцять практичних) і включати в програму

предмети, викладені в статті 8 зазначеного положення. Спеціалізована підготовка (сімейна, цивільна та комерційна, соціальна або з державними органами) триватиме щонайменше тридцять п'ять годин. Базове та спеціальне навчання має завершуватися теоретичним і практичним оцінюванням учасників [5].

Програма базової підготовки сімейних мирових посередників, яку проводить Естонське товариство примирення, відповідає вимогам базової підготовки сімейних мирових посередників у Європі, після закінчення якої видається сертифікат. На підставі сертифіката можна скласти професійний іспит сімейного медіатора та подати заявку на отримання професії сімейного медіатора, що супроводжується європейським паспортом (який дозволяє працювати в усій Європі за відповідних умов) [6].

Програма початкової підготовки для базової підготовки сімейних мирових посередників була затверджена в листопаді 2008 року наказом Міністра соціальних справ. Щороку програма оновлюється та доповнюється відповідно до базових вимог підготовки європейських сімейних медіаторів. Програма навчання складається з основної частини (аудиторне заняття), самостійної роботи з навчальними матеріалами, практики під керівництвом та двох іспитів. Умовами проходження базового навчання, тобто складання іспиту, є 80% участь в аудиторному навчанні та проходження практики роботи з клієнтом під супервізією, що підтверджується відгуком супервізора про роботу клієнта, який навчається. Іншими словами, необхідною умовою для завершення навчання є:

- участь і співпраця в навчанні в аудиторії;
- проведення практики під керівництвом (відгук супервізора);
- теоретичний іспит для оцінки набутих знань (екзаменаційна комісія);
- практичний іспит для оцінки набутих навичок (демонстрація перед екзаменаційною комісією) [6].

Служба пробації та медіації Чеської Республіки є централізованим органом, відповідальним за медіацію як засіб усунення наслідків кримінального правопорушення між правопорушником і потерпілим у кримінальному провадженні. За цю послугу відповідає Міністерство юстиції Чеської Республіки.

Медіація допустима в усіх галузях права, за винятком випадків, коли це виключено законодавством. Це включає сімейне право, комерційне право та кримінальне право. Відповідно до Цивільного процесуального кодексу, головуючий суддя може, якщо це практично та доречно, наказати сторонам провадження провести першу тригодинну зустріч з медіатором. У таких випадках провадження може бути зупинено на строк до трьох місяців [7].

У Чехії, зареєстрований медіатор, який діє відповідно до Закону № 202/2012 про медіацію, повинен успішно скласти професійний іспит перед комісією, призначеною Міністерством юстиції. Медіатор, який діє в межах повноважень Служби пробації та медіації відповідно до Закону № 257/2000 про Службу пробації та медіації Чеської Республіки, повинен успішно скласти кваліфікаційний іспит.

Підготовка медіаторів, які діють у системі кримінального правосуддя, забезпечується Службою пробації та медіації; навчання у сфері некримінальної медіації пропонують низка органів та навчальних закладів. Медіація, яку здійснює Служба пробації та медіації, є безкоштовною або витрати оплачує держава [7].

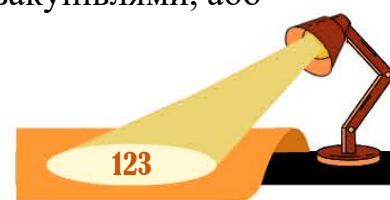
Закон 5/2012 від 6 липня 2012 року про медіацію в цивільних і комерційних справах імплементує Директиву 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року в законодавство Іспанії. Цей Закон встановлює мінімальні рамки для практики медіації, не впливаючи на положення, прийняті автономними співтовариствами [8].

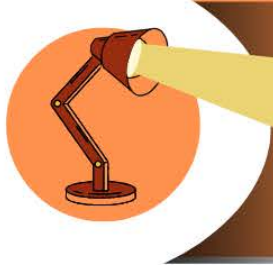
Відповідно до закону 5/2012 про медіацію в цивільних і комерційних справах, медіатор повинен мати офіційну вищу освіту або вищу професійну підготовку, а також мати спеціальну підготовку для практики медіації, отриману шляхом проходження одного або кількох спеціальних курсів, які викладають належним чином акредитовані установи, які будуть дійсними для здійснення посередницької діяльності в будь-якій точці країни.

Лише деякі закони та нормативні акти в деяких автономних громадах передбачають навчання, необхідне для того, щоб стати сімейним посередником. Взагалі кажучи, медіатор повинен мати університетську кваліфікацію принаймні дипломного рівня плюс 100-300 курсових годин переважно практичного навчання саме з медіації. Спеціальну підготовку з медіації зазвичай пропонують університети та професійні асоціації, такі як асоціації психологів або юристів [8].

У Франції немає центрального чи державного органу, відповідального за регулювання професії омбудсмена. Не існує національного офіційного веб-сайту, присвяченого медіації. Однак на сайті www.justice.fr і на веб-сайті громадськості є розділ медіації Омбудсмен компанії [9].

З 2010 року омбудсмен компанії, призначений указом президента республіки та підпорядкований міністру економіки, фінансів та відновлення, пропонує безкоштовні та конфіденційні послуги посередництва державним і приватним зацікавленим сторонам. Таким чином, Омбудсмен бере участь у досягненні мети суспільних інтересів щодо розробки альтернативних методів вирішення спорів. До Омбудсмена можна звертатися у суперечках між компаніями, під час виконання контракту чи будь-якої іншої конфліктної ситуації, або у випадку суперечок, пов'язаних із державними закупівлями, або

суперечок із державними адміністраціями, державними установами чи місцевими органами влади [9].

На сьогодні французьке законодавство не передбачає спеціального навчання медіації. Є державний диплом сімейного омбудсмена (DEMF). Отримання цього диплому не є необхідною умовою для практики сімейної медіації. Однак це необхідно для того, щоб працювати в акредитованій службі сімейного посередництва.

У кримінальних справах фізичні особи, а також належним чином оголошені асоціації мають право виконувати посередницькі функції в юрисдикції судових та апеляційних судів відповідно до процедур. Омбудсмени отримують щонайменше 35 годин початкового навчання, а також безперервне навчання до кінця свого трудового життя [9].

В Італії медіація є умовою для розгляду спорів щодо спільної власності, речових прав, поділу, спадкування, сімейних угод, оренди, позики для користування, лізингу компаній, компенсації за шкоду, спричинену медичною відповідальністю та медичною відповідальністю та наклеп через пресу чи інші засоби реклами, страхові, банківські та фінансові контракти. У таких випадках сторона має отримати допомогу адвоката. Медіація також може бути не обов'язковою на вимогу суду або на підставі зобов'язання, викладеного сторонами в договорі [10].

Особа, в Італії яка бажає стати медіатором, повинна відповідати вимогам, зокрема, вона повинна мати ступінь або диплом, щонайменше еквівалентний університетському ступеню після трьох років навчання, або, альтернативно, бути членом професійної асоціації чи організації; і пройти курси підвищення кваліфікації тривалістю щонайменше два роки в постачальника тренінгів, акредитованого Міністерством юстиції; і протягом дворічного періоду перепідготовки вона повинна взяти участь як стажер, яким надається допомога, щонайменше в двадцяти випадках медіації. Провайдери навчання, які видають сертифікати про те, що медіатори пройшли необхідні навчальні курси, є державними або приватними організаціями, акредитованими Міністерством юстиції, за умови, що вони відповідають певним вимогам [10].

Застосування медіації у врегулюванні цивільних спорів у Латвії зараз знаходиться на початковій стадії. Немає центрального державного органу, відповідального за регулювання професії медіатора.

Медіаційна рада це асоціація, заснована 25 липня 2011 року, яка об'єднує низку асоціацій, зареєстрованих у Латвії, які активно працюють у сфері медіації. Він спрямований на розробку загальних стандартів підготовки медіаторів та запровадження сертифікації для програм навчання, розробку та прийняття Кодексу поведінки сертифікованих медіаторів, а також на представництво сертифікованих медіаторів, донесення своєї думки до національних та місцевих органів влади, інших органів влади та посадових

осіб, а також надавати висновки щодо законодавчих питань та юридичної практики, що стосуються медіації [11].

Загальне керівництво, керівництво та нагляд за посередництвом у кримінальних та деяких цивільних справах покладено на Міністерство соціальних справ Фінляндії. Провінційні органи охорони здоров'я повинні забезпечити доступність та належне впровадження послуг посередництва в усіх частинах країни. Медіація використовується як у цивільних справах, так і в кримінальних справах.

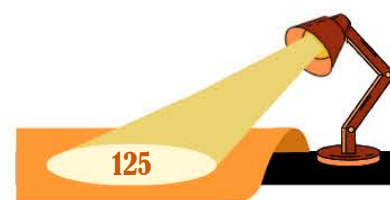
Медіація найчастіше використовується в цивільних спорах, особливо в дрібних цивільних справах. Однак усі цивільні спори не обов'язково підлягають медіації, пов'язаній із судом. Споживчі спори, наприклад, можуть розглядатися консультантом зі споживачів і Радою з розгляду скарг споживачів. Однак у кримінальних справах існує спеціальна процедура медіації.

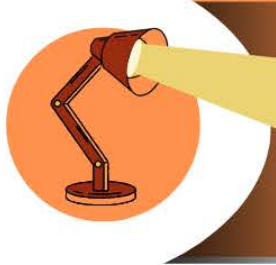
Цивільні справи та спори, передані на розгляд загальних судів, можуть розглядатися як медіація, як зазначено в статуті про медіацію, додану до суду (Закон 663/2005). Метою судової медіації є мирне вирішення спорів. Передумовами медіації за допомогою суду є те, що справа підлягає медіації та що медіація відповідає претензіям сторін. Одна або обидві сторони спору можуть подати письмову заяву до звернення до суду. Заява має бути подана в письмовій формі із зазначенням предмета спору та того, чим розходяться позиції сторін. Крім того, повинні бути надані підстави, чому справа підлягає медіації.

Примирення (медіація) може застосовуватися також у цивільних справах, у яких хоча б однією стороною є фізична особа. Цивільні справи, крім тих, що стосуються позовів про відшкодування шкоди, вчиненої злочином, можуть, однак, бути передані на примирний розгляд лише у випадку, якщо спір має малозначний характер з огляду на предмет і висунуті у справі вимоги. Те, що передбачено статутом щодо примирення у кримінальних справах, застосовується, відповідно, до примирення у цивільних справах [12].

Примирення може бути проведено зі сторонами, які особисто та добровільно висловили згоду на примирення. Вони повинні бути здатними зрозуміти його значення та рішення, досягнуті в процесі примирення. Таким чином, перш ніж сторони погодяться на примирну процедуру, їм мають бути роз'яснені їхні права щодо примирної процедури та їхня позиція в процесі примирної процедури. Кожна сторона має право відкликати свою угоду в будь-який час протягом процесу примирення.

Згоду на примирення неповнолітні повинні дати особисто. Крім того, участь неповнолітньої особи у примиренні вимагає згоди її піклувальника або інших законних представників. Недієздатні повнолітні особи можуть брати участь у примиренні, якщо вони розуміють суть справи та дадуть особисту згоду на процес [12].

Національний інститут охорони здоров'я та соціального забезпечення (ТНЛ) організовує навчання для медіаторів. Інститут також збирає статистичну інформацію про медіацію в кримінальних і цивільних справах, контролює та проводить дослідження медіаційної діяльності та координує зусилля з розвитку в цій галузі. Ця робота підтримується Консультативною радою з медіації у кримінальних та цивільних справах [12].

У 2010 році в Міністерстві юстиції Польщі було створено відділ, відповідальний за питання медіації, який зараз функціонує як Відділ у справах жертв злочинів та сприяння медіації (Wydział ds. Pokrzywdzonych Przystępstwem i ds. Promocji Mediacji) Департаменту міжнародного співробітництва та права людини [13].

Наказом Міністра юстиції від 3 квітня 2009 року) було призначено Соціальною радою з альтернативного вирішення спорів і конфліктів. Наразі Рада складається з 23 представників у галузі науки та досвідчених практиків медіації, а також представників наступних неурядових організацій, наукових установ та державних відомств. До повноважень Ради входить, насамперед, розробка рекомендацій щодо правил функціонування національної системи альтернативного вирішення спорів, а також:

- адаптація системи ADR до вимог законодавства ЄС,
- розробка єдиної моделі медіації в польській правовій системі,
- просування стандартів процедур медіації,
- просування механізмів APC як методу вирішення конфліктів серед членів судової влади та судових працівників, правоохоронних служб та громадськості,
- створення інституційного середовища, в якому можуть розвиватися певні форми ADR,
- проведення інших спеціальних проектів для розвитку медіації в Польщі. [13].

Досліджуючи практику основних аспектів медіації у країнах ЄС, відзначаємо що у них існує також велика кількість неурядових організацій і компаній, які відіграють важливу роль у просуванні медіації та визначенні її внутрішніх стандартів. Ці організації встановлюють власні стандарти щодо навчання, вимог до кандидатів, які бажають стати медіаторами, методів медіації, етичних стандартів і належної професійної практики. Ці правила мають внутрішній характер і стосуються лише медіаторів, які є членами цих організацій.

Підсумовуючи, пропонуємо щодо впровадження в Україні основних аспектів медіацій в досудову практику вирішення спорів, насамперед повинна передувати підготовка кадрів, які б вивчали нормативно-правову базу України з однієї стони, а з іншої сторони знання психології поведінки людини, її емоційного вигорання і уміння вести діалог, бути третьою стороною у вирішення конфліктів.

Література:

1. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення 03.06.2023)
2. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters // Official Journal of the European Union, L 136, 24.5.2008, p. 3–8. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/52/oj> (дата звернення: 21.01.2024).
3. Наталія Безхлібна. Медіація: європейський досвід і українські реалії // Юридична газета online від 01 березня 2017, №9 (559). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya-evropeyskiy-dosvid-i-ukrayinski-realiyi.html> (дата звернення: 22.01.2024).
4. Міжнародний медіатор. Посібник / Джоже Паскаль да Роша. – Київ, 2021. – 224 с.
5. Федеральна посередницька комісія. Бельгія. URL: <https://www.cfm-fbc.be/fr/content/la-formation-de-base> (дата звернення: 02.02.2024).
6. Естонське товариство примирення. URL: <http://lepitus.ee/baaskoolitus/> (дата звернення: 02.02.2024).
7. Медіація в країнах ЄС. Чехія. URL: https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?CZECHIA&member=1 (дата звернення: 03.02.2024).
8. Медіація в країнах ЄС. Іспанія. URL: https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?SPAIN&member=1 (дата звернення: 04.02.2024).
9. Медіація в країнах ЄС. Франція URL: https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?FRANCE&member=1 (дата звернення: 04.02.2024).
10. Медіація в країнах ЄС. Італія URL: https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?ITALY&member=1 (дата звернення: 04.02.2024).
11. Медіація в країнах ЄС. Латвія. URL: https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?LATVIA&member=1 (дата звернення: 04.02.2024).
12. Медіація в країнах ЄС. Фінляндія. URL: https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?FINLAND&member=1 (дата звернення: 04.02.2024).
13. Медіація в країнах ЄС. Польща. URL: https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?POLAND&member=1 (дата звернення: 04.02.2024).

References:

1. Zakon Ukrainy “Pro mediatsiiu.[The Law of Ukraine “About mediation”]. (n.d). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> [in Ukrainian].
2. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. eur-lex.europa.eu Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/52/oj> [in English].
3. Bezkhlibna, Nataliia (2017). Mediatsiia: yevropeyskiy dosvid i ukrainski realii. [Mediation: European experience and Ukrainian realities]. *Yurydychna hazeta online - Legal newspaper online*, 9 (559). Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya-evropeyskiy-dosvid-i-ukrayinski-realiyi.html> [in Ukrainian].
4. Dzhoze Paskal da Rosha (2021). *Mizhnarodnyi mediator [International mediator]*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Federalna poserednytska komisiia. Belhiia. [Federal Mediation Commission]. Retrieved from <https://www.cfm-fbc.be/fr/content/la-formation-de-base> [in Ukrainian].
6. Estonske tovarystvo prymyrennia. [Estonian Reconciliation Society]. lepitus.ee Retrieved from <http://lepitus.ee/baaskoolitus/> [in Ukrainian].
7. Mediatsiia v krainakh YeS. Czech Republic [Mediation in EU countries. Czech Republic]. e-justice.europa.eu Retrieved from https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?CZECHIA&member=1 [in Ukrainian].

8. Mediatsiia v krainakh YeS. Spain [Mediation in EU countries. Spain]. *e-justice.europa.eu*
Retrieved from [https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries? SPAIN&member=1](https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?SPAIN&member=1)
[in Ukrainian].

9. Mediatsiia v krainakh YeS. France [Mediation in EU countries. France]. *e-justice.europa.eu*
Retrieved from https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?FRANCE&member=1
[in Ukrainian].

10. Mediatsiia v krainakh YeS. Italy. [Mediation in EU countries. Italy]. *e-justice.europa.eu*
Retrieved from https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?ITALY&member=1
[in Ukrainian].

11. Mediatsiia v krainakh YeS. Latvia [Mediation in EU countries. Latvia]. *e-justice.europa.eu*
Retrieved from https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?LATVIA&member=1
[in Ukrainian].

12. Mediatsiia v krainakh YeS. Finland. [Mediation in EU countries. Finland] *e-justice.europa.eu*
Retrieved from https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?FINLAND&member=1
[in Ukrainian].

13. Mediatsiia v krainakh YeS. Poland. [Mediation in EU countries. Poland] . *e-justice.europa.eu*
Retrieved from https://e-justice.europa.eu/64/EN/mediation_in_eu_countries?POLAND&member=1
[in Ukrainian].